

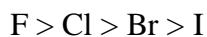
Fluorowanie

Symbol	Nazwa otrzymywanego preparatu	strona
	Fluorowanie – część teoretyczna	2
F1	2,4,6-tribromoanilina	4
F2	2,4,6-tribromofenol	6
F3	Chlorek <i>tert</i> -butylu	7

Fluorowcowanie

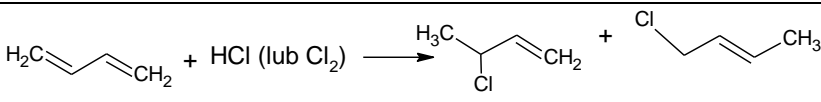
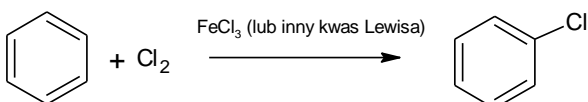
Wprowadzenie fluorowca do cząsteczki związku organicznego nazywamy reakcją fluorowcowania (halogenowania).

Reaktywność fluorowców można zestawić następująco:

Rozróżnia się następujące metody fluorowcowania (Tabela 1):

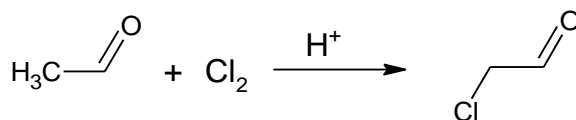
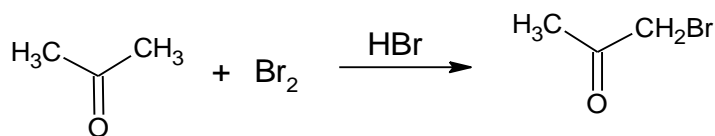
Tabela 1.

Typ związku	Zapis reakcji	Mechanizm reakcji
Alkany	$C_nH_{2n+2} + X_2 \longrightarrow C_nH_{2n+1}X + HX$ <p>- reaktywność X F>Cl>Br>I - reaktywność H 3°>2°>1°</p>	Substytucja rodnikowa
Alkeny	$C_nH_{2n} + X_2 \longrightarrow C_nH_{2n}X_2$ $C_nH_{2n} + HX \longrightarrow C_nH_{2n+1}X$ <p>- należy pamiętać o regule Markownikowa</p>	Addycja elektrofilowa
Alkadieny (sprzężony układ wiązań podwójnych)		Addycja elektrofilowa 1,2 lub 1,4
Alkiny	$C_nH_{2n-2} + X_2 \longrightarrow C_nH_{2n-2}X_4$ $C_nH_{2n-2} + HX \longrightarrow C_nH_{2n-1}X \xrightarrow{HX} C_nH_{2n}X_2$ <p>- należy pamiętać o regule Markownikowa</p>	Addycja elektrofilowa
Areny	np. <p>- przy podstawionych pochodnych arenów należy pamiętać o wpływie skierowującym podstawników</p>	Substytucja elektrofilowa
Alkohole	$R-OH \xrightarrow{PCl_3^*} R-Cl$ <p>- * środkami halogenującymi mogą być: PCl₃, PCl₅, SOCl₂, HBr, w przypadku alkoholi 2° i 3° może być st. HCl</p>	Substytucja nukleofilowa

Fluorowcowanie w innych klasach związków organicznych:

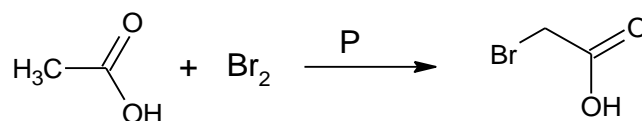
1. Związki z grupą karbonylową (aldehydy i ketony) – podstawieniu ulegają atomy wodoru związane z atomem węgla α .

np.

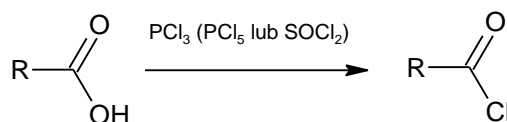

2. Kwasy organiczne

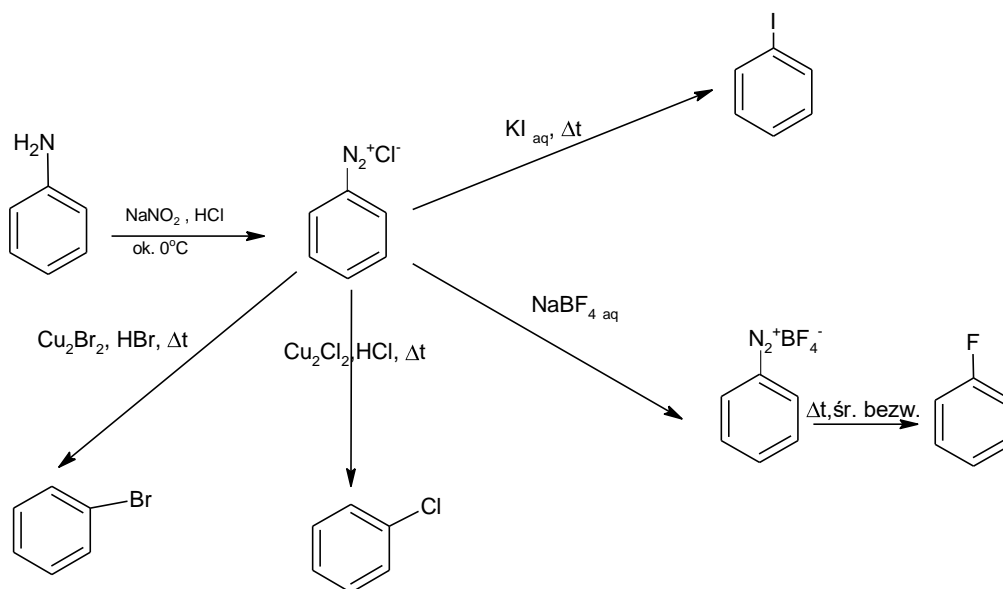
- fluorowcowanie w obecności fosforu; powstanie α – halogenokarboksylowych kwasów

- otrzymywanie chlorków kwasowych

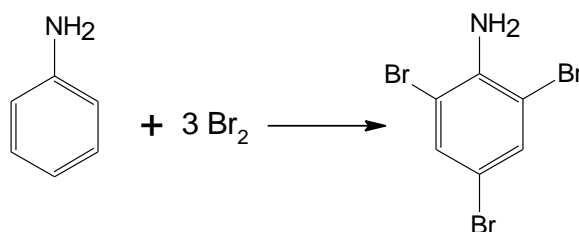

3. Reakcje rozkładu aromatycznych soli diazoniowych

Fluorowcowanie

2,4,6-tribromoanilina [wg IUPC - 2,4,6-tribromoanilina] F1

Odczynniki do reakcji		Oczyszczanie
Anilina	0,5 cm ³	* Etanol 75%
Kwas chlorowodorowy stężony	0,5 cm ³	
Roztwór wody bromowej		

Zalecenia

Dla otrzymanego produktu po dokładnym wysuszeniu należy zmierzyć temperaturę topnienia.
Dla otrzymanego związku należy zinterpretować widma spektroskopowe otrzymane od asystenta.

BHP

1. Brom jest związkami silnie żrącym a jego pary trujące.
2. Anilina działa toksycznie przez drogi oddechowe, w kontakcie ze skórą i po połknięciu; ryzyko poważnego uszkodzenia oczu; może powodować uczulenie w kontakcie ze skórą.
3. Kwas chlorowodorowy stężony jest substancją żrącą, drażniącą drogi oddechowe i powodującą oparzenia.
4. Etanol jest substancją wysoce łatwo palną.
5. Przesącz po krystalizacji zlać do butelki z napisem „Zlewki etanolowe”.
6. **Podczas pracy z bromem należy używać okularów i rękawiczek, a wszelkie prace wykonywać pod digestorium.**

Synteza

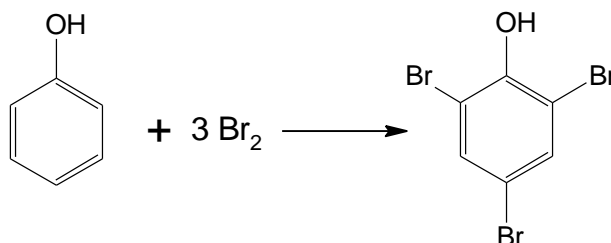
Do erlenmajerki o pojemności 250 cm³ zaopatrzonej w mieszadło magnetyczne wlewa się 10 cm³ wody destylowanej, 0,5 cm³ aniliny (**uwaga:** anilinę pobrać bezpośrednio do erlenmajerki) i 0,5 cm³ kwasu chlorowodorowego. Zawartość kolby miesza się do całkowitego rozpuszczenia aniliny. Następnie montuje się wkraplacz o pojemności 100 cm³ tak aby jego nóżka była wewnątrz erlenmajerki. Do wkraplacza wlewa się roztwór wody bromowej, otwór erlenmajerki zatyka się watą i rozpoczyna się wkraplanie z jednoczesnym mieszaniem zawartości (szybkość wkraplania: następną kroplę wody bromowej dodawać po odbarwieniu poprzedniej kropli). W trakcie wkraplania wytrąca się biały osad 2,4,6-tribromoaniliny. Wkraplanie prowadzi się tak długo, aż roztwór przybierze żółte zabarwienie. W razie potrzeby do wkraplacza należy dolewać następne porcje wody bromowej. Gdy roztwór przybierze żółte zabarwienie (ciągle mieszając), należy odczekać ok. 10 minut w celu sprawdzenia czy roztwór się nie odbarwi. Jeżeli nastąpi całkowite odbarwienie roztworu, należy wznowić wkraplanie.

Izolacja produktu reakcji i oczyszczanie

Po zakończeniu reakcji zawartość erlenmajerki sączy się przez lejek Büchnera, a osad przemywa dokładnie wodą (czynności należy wykonywać pod digestorium), wymywając nadmiar bromu. Otrzymany produkt krystalizuje się z 75% etanolu. Po krystalizacji powstały związek suszy się na powietrzu.

Fluorowcowanie

2,4,6-tribromofenol [wg IUPC - 2,4,6-tribromofenol] F2

Odczynniki do reakcji		Oczyszczanie
Fenol	0,5 g	* Etanol 50%
Roztwór wody bromowej		

Zalecenia

Dla otrzymanego produktu po dokładnym wysuszeniu należy zmierzyć temperaturę topnienia.
Dla otrzymanego związku należy zinterpretować widma spektroskopowe otrzymane od asystenta.

BHP

1. Brom jest związkiem silnie żrącym a jego pary trujące.
2. Fenol działa toksycznie w kontakcie ze skórą i po połknięciu. Powoduje oparzenia.
3. Etanol jest substancją wysoce łatwo palną.
4. Przesącz po krystalizacji zlać do butelki z napisem „Zlewki etanolowe”.
5. **Podczas pracy z bromem należy używać okularów i rękawiczek, a wszelkie prace wykonywać pod digestorium.**

Synteza

Pod digestorium, w erlenmajerce o pojemności 250 cm³, umieszczonej na mieszadle magnetycznym rozpuszcza się 0,5 g fenolu (**uwaga:** fenol pobrać bezpośrednio do erlenmajerki) w 25 cm³ wody. Roztwór miesza się do całkowitego rozpuszczenia fenolu. Następnie montuje się wkraplacz o pojemności 100 cm³ tak aby jego nóżka była wewnątrz erlenmajerki i wlewa się do wewnątrz roztwór wody bromowej. Otwór erlenmajerki zatyka się watą i rozpoczyna się wkraplanie wody bromowej z jednoczesnym mieszaniem zawartości erlenmajerki (szybkość wkraplania: następną kroplę wody bromowej dodawać po odbarwieniu poprzedniej kropli). W trakcie wkraplania wytrąca się biały osad 2,4,6-tribromofenolu. Wkraplanie prowadzi się tak długo, aż roztwór przybierze żółte zabarwienie. W razie potrzeby do wkraplacza należy dolewać następne porcje wody bromowej. Gdy roztwór przybierze żółte zabarwienie, należy odczekać ok. 10 minut w celu sprawdzenia czy roztwór się nie odbarwi. Jeżeli nastąpi całkowite odbarwienie roztworu, należy wznowić wkraplanie.

Izolacja produktu reakcji i oczyszczanie

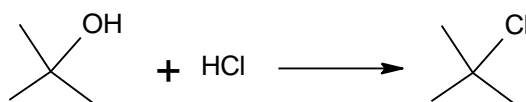
Po zakończeniu reakcji zawartość erlenmajerki sączy się przez lejek Büchnera, a osad przemywa dokładnie wodą (czynności należy wykonywać pod digestorium), wymywając nadmiar bromu. Otrzymany produkt krystalizuje się z 50% etanolu. Po krystalizacji powstały związek suszy się na powietrzu.

Fluorowcowanie

Chlorek *tert*-butylu

[wg IUPC – 2-chloro-2-metylopropan]

F3

Odczynniki do reakcji		Oczyszczanie
2-metylopropan-2-ol	10 cm ³	* Wodorowęglan sodu 5% 10 cm ³
Kwas chlorowodorowy stężony	50 cm ³	* Chlorek wapnia bezwodny

Zalecenia

Dla otrzymanego produktu należy zmierzyć temperaturę wrzenia.

Dla otrzymanego związku należy zinterpretować widma spektroskopowe otrzymane od asystenta.

BHP

1. Kwas chlorowodorowy stężony jest substancją żrącą, drażniącą drogi oddechowe i powodującą oparzenia.

Synteza

W rozdzielaczu o pojemności 250 cm³ umieszcza się 10 cm³ 2-metylopropan-2-olu i 30 cm³ stężonego kwasu chlorowodorowego. Mieszaninę wstrząsa się co pewien czas w ciągu 20 minut. Po każdym wytrząsaniu należy otworzyć korek w celu wyrównania ciśnienia oraz pozostawić mieszaninę na kilka minut, aż nastąpi wyraźne rozdzielenie warstw. Następnie oddziela się dolną warstwę i do rozdzielacza dodaje się następną porcję 20 cm³ stężonego kwasu chlorowodorowego. Zawartość rozdzielacza wstrząsa się przez około 10 minut.

Izolacja produktu reakcji i oczyszczanie

Po zakończeniu wstrząsania warstwę chlorku (górna) oddziela się i przemywa **bardzo ostrożnie!*** 10 cm³ 5% wodorowęglanu sodu. Następnie po rozdzieleniu warstwę organiczną przemywa się 10 cm³ wody. Tak otrzymany surowy chlorek *tert*-butylu przenosi się do kolby stożkowej ze szlifem (25 cm³) i suszy nad bezwodnym chlorkiem wapnia** szczelnie zamykając. Osuszoną ciecz dekantuje się z osadu i mierzy temperaturę wrzenia jako kryterium czystości.

* w wyniku zubożenia kwasu może nastąpić gwałtowne wydzielenie gazów i podwyższenie temperatury

** stały chlorek wapnia wsypuje się do cieczy